

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

STRATEGI
Miljöanalysavdelningen

AVDELNINGSPROTOKOLL
2004-12-16 Nr M 147/04

BESLUTANDE
Martin Eriksson, Avdelningschef

VERKSAMHETSTYP
Ledning
ISO 14001, nr 4.3.4

FÖREDRAGANDE
Anders Foureaux, Avdelningsdirektör, Mm

DELTAGANDE I DEN SLUTLIGA
HANDLÄGGNINGEN
Manuela Notter, Enhetschef, Mm

BESLUT
Nedanstående strategi gäller från och med 2004-12-16
Ersätter "Kvalitetsplan för samordnad miljöövervakning" version 2001:1

Naturvårdsverkets kvalitetssystem för samordnad miljöövervakning

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING.....	3
1.1	KVALITETSSYSTEMETS FASTSTÄLLANDE	3
2.	BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN	3
2.1	SYFTE	3
2.2	OMRÅDEN FÖR MILJÖÖVERVAKNING.....	4
2.3	SAMORDNAD MILJÖÖVERVAKNING.....	4
2.4	NATIONELL MILJÖÖVERVAKNING	5
2.5	REGIONAL MILJÖÖVERVAKNING	5
2.6	FINANSIERING	6
3.	ÖVERGRIPANDE KVALITETSMÅL	6
4.	PLANERING.....	6
4.1	MÅL OCH AKTIVITETER. NATIONELL NIVÅ.....	7
4.2	MÅL OCH AKTIVITETER. REGIONAL NIVÅ.....	7
4.3	FÖRFATTNINGAR OCH ANDRA KRAV.....	8
5.	GENOMFÖRANDE	8
5.1	ORGANISATION OCH ANSVAR.....	8
5.2	UTBILDNING, MEDVETENHET OCH KOMPETENS	9
5.3	KOMMUNIKATION	10
5.4	VERKSAMHETSSTYRNING.....	10
5.5	STYRANDE OCH REDOVISANDE DOKUMENT.....	12
6.	KONTROLL.....	12
6.1	LÖPANDE VERKSAMHET	12
6.2	AVVIKELSEHANTERING.....	13
6.3	KVALITETSREVISIONER.....	13
7.	UPPFÖLJNING OCH RAPPORTERING.....	14
7.1	UPPFÖLJNING AV DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	14
7.2	RAPPORTERING	14
8.	REFERENSER.....	15
8.1	REFERENSER KAPITEL 2	15
8.2	REFERENSER KAPITEL 4	15
8.3	REFERENSER KAPITEL 5	15
8.4	REFERENSER KAPITEL 6	15

1. Inledning

I det följande beskrivs Naturvårdsverkets kvalitetssystem för den miljöövervakning som drivs av, eller får bidrag via Naturvårdsverket. Systemet gäller fullt ut Naturvårdsverkets nationella miljöövervakning och i stor utsträckning den regionala miljöövervakningen. Det är dock önskvärt att kvalitetssystemet i tillämpliga delar används inom all svensk miljöövervakning.

Kvalitetssystemet är en integrerad del av miljöövervakningsverksamheten vid Naturvårdsverket, länsstyrelserna, utförarna och hos datavärdarna. Det innebär att den dokumentation, rapportering och uppföljning som omfattas av kvalitetssystemet ingår som naturliga delar i varje delprogram på nationell respektive regional nivå. Tillräckliga personalresurser och medel för denna verksamhet måste avsättas inom respektive organisation för att kvalitetsarbetet ska kunna uppnå planerad nivå.

*Upplysningsvis har Naturvårdsverket valt att införa ett **ledningssystem** i överensstämmelse med kraven i ISO 14001. Ledningssystemet omfattas av såväl de direkta som indirekta miljöaspekterna. Det innebär att Naturvårdsverkets uppgifter som myndighet, tillika den miljöpåverkan som härrör från de aktiviteter som sker från driften av verksamheten, ingår i certifieringen enligt ISO 14001.*

1.1 Kvalitetssystemets fastställande

Kvalitetssystemet för samordnad miljöövervakning beslutas av **Naturvårdsverket, M-avdelningens chef** efter beredning i Miljömålsrådet.

De regionala kvalitetsplanerna beslutas av **länets miljövårdsdirektör eller motsvarande** som också utser länets kvalitetsansvarige.

2. Beskrivning av verksamheten

2.1 Syfte

Miljöövervakningsverksamheten omfattar långsiktiga och återkommande studier, där tillstånd, trender, effekter och processer i **den yttre miljön** följs. Miljöövervakningen ska ge en samlad information om miljötillståndet samt effekter av sådana skeenden i samhället som är av betydelse för en ekologiskt hållbar utveckling. Det **övergripande syftet** (Ref.) med miljöövervakningen är att:

- beskriva tillståndet i miljön
- bedöma hotbilder
- lämna underlag för åtgärder och

- följa upp beslutade åtgärder
- ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan

Miljöövervakningen har därmed en central roll i uppföljningen av **de nationella miljökvalitetsmålen** (Ref.) samt för den internationella rapportering som Sverige har åtagit sig beträffande miljö kvalitet.

2.2 Områden för miljöövervakning

Både den nationella och den regionala miljöövervakningen delas administrativt in i **tio programområden** (Ref.). Varje programområde omfattar flera delprogram.

1. Luft
2. Kust och Hav
3. Sötvatten inkl grundvatten
4. Våtmark
5. Skog
6. Fjäll
7. Jordbruksmark
8. Hälsorelaterad miljöövervakning
9. Miljögiftsamordning
10. Landskap

För vart och ett av miljöövervakningens tio programområden finns en programansvarig. Motsvarande programansvar gäller även för budgetramen datavärdskap. (För vissa av programområdena har ansvaret fördelats på två personer). Programansvarig ska planera, driva och följa upp nationella MÖ-program och erforderlig samordningsverksamhet inom givna resurser.

Utformningen av nuvarande **miljöövervakningsprogram** har beslutats av dåvarande miljöövervakningsnämnd den 17 februari 1999. (Ref.).

2.3 Samordnad Miljöövervakning

I Sverige bedrivs miljöövervakning av flera aktörer:

Naturvårdsverket driver den statliga miljöövervakningen men ger samtidigt bidrag till regionala delprogram samt vissa delprogram som drivs av sektormyndigheter.

Andra centrala myndigheter har mer sektorsanknuten övervakning i egen regi. Dessutom bedrivs miljöövervakning av **kommuner**, ideella organisationer och andra verksamheter vid länsstyrelserna.

Naturvårdsverket ansvarar för samordningen mellan nationell och regional miljöövervakning. En samordnad övervakning utnyttjar begränsade resurser bättre, så att resultat från den nationella övervakningen kan utnyttjas regionalt och vice versa. Den nationella övervakningen är ofta planerad för att kunna förtätas regionalt, och på så vis öka upplösningen.

Vissa av de data som behövs för den internationella rapportering som Sverige är skyldig att genomföra pga. EU-medlemskap och att Sverige ratificerat olika internationella konventioner, genereras av kommunerna (luftkvalitet, badvatten): Därför måste även resultat från såväl regional som kommunal miljöövervakning inkluderas. I sådana fall görs nationella sammanställningar inom den samordnade miljöövervakningen där kommunerna står för provtagning och analyskostnader medan Naturvårdsverket tar kostnaden för datavårdskap och rapportering.

2.4 Nationell Miljöövervakning

Nationell miljöövervakning ska vara ett verktyg i uppföljningen av de nationella miljökvalitetsmålen samt för den internationella rapportering av miljökvalitetsdata som Sverige har åtagit sig. Den senare innebär att stora anspråk ställs på miljöövervakningen. Krav på återkommande undersökningar av miljötillståndet ställs i flera EU-direktiv och i internationella konventioner om havsmiljö och luftföroreningar. Andra angelägna områden är att ta fram underlag för utveckling av miljökvalitetsnormer och bedömningsgrunder.

Den nationella miljöövervakningen är indelad i tio olika *programområden*, såsom luft, kust och hav etc. Varje programområde är uppbyggt av *delprogram*, och varje delprogram kan innefatta flera olika *undersökningstyper*. En enskild undersökningstyp kan i sin tur inbegripa mätningar av ett flertal variabler. Detaljerade beskrivningar av samtliga delprogram och undersökningstyper återges i Naturvårdsverkets *Handbok för miljöövervakning*.

2.5 Regional miljöövervakning

Syftet med den regionala miljöövervakningen är i princip densamma som för den nationella, men tyngdpunkten är förskjuten så att de regionala och kommunala behoven i första hand uppfylls. Miljöövervakningen skall exempelvis ge underlag för att beskriva och värdera tillståndet i miljön i förhållande till uppsatta regionala och lokala miljömål. Den är nödvändig för den fysiska planeringen, för vattenvårdsprogram, för naturresurshushållning och för att styra kalkningsinsatser i de försurningsdrabbade länen, med mera. Miljömålsrådets bidrag utgör 2004 en mindre del av den regionala miljöövervakningen, knappt 20% av länens totala kostnad.

Regional miljöövervakning omfattar:

- Statligt finansierad regional miljöövervakning,
- Annan uppföljning finansierad via Naturvårdsverket (kalkningsuppföljning, uppföljning av landskapsvård),
- Samordnad recipientkontroll,
- Vatten-, luft- och kustvattenvårdsförbundens arbeten,
- Samfinansierad miljöövervakning med andra verk, landsting och kommuner.

På uppdrag från Naturvårdsverket upprättar Länsstyrelserna ett program för regional miljöövervakning som beskriver verksamheten och löper under ca 5 år. Programmen godkänns av Naturvårdsverket.

2.6 Finansiering

Regeringen meddelar i regleringsbrev till Naturvårdsverket en budget för miljöövervakningen. **Miljömålsrådet** (Ref.) vid Naturvårdsverket beslutar om inriktning och övergripande fördelning av medlen och Naturvårdsverket svarar för att medlen används enligt beslutad inriktning på ett kostnadseffektivt sätt.

3. Övergripande kvalitetsmål

Resultaten från miljöövervakningen ska vara relevanta, tillförlitliga och tillgängliga.

Relevans

- Miljöövervakningen ska ge intressenterna information om tillståndet i miljön förändras i riktning mot de fastställda miljökvalitetsmålen.
- Fastläggande av ”rätt” datakvalitet ska ges hög prioritet vid upprättande eller revidering av delprogram och undersökningar.
- Miljöövervakningen ska vara kostnadseffektiv.

Tillförlitlighet

- Miljöövervakningen ska generera dataserier av erforderlig kvalitet, längd och täckning. Bortfallet av mätvärden ska hållas lågt.
- Kvalitetsbedömda och rekommenderade metoder ska användas för alla undersökningar. Kontinuerliga utvärderingar ska visa att rätt datakvalitet uppnåtts och upprätthålls.
- Resultaten ska kunna återanvändas i samband med nya frågeställningar och kunna ställas i relation till andra undersökningar med motsvarande variabler.

Tillgänglighet

- Resultaten ska vara väl dokumenterade och finnas tillgängliga på datamedium till låg kostnad för alla intressenter

4. Planering

Miljöövervakning är en långsiktig verksamhet och planeringen måste göras med hänsyn till detta. Eftersom många aktörer är inblandade krävs ett relativt

omfattande förankringsarbete i planeringsprocessen. Följande grundförutsättningar gäller:

Sverige ska ha en väl täckande miljöövervakning, såväl geografiskt som strategiskt, avseende matriser, objekt och variabler. Den ska vara baserad på vetenskapligt och internationellt erkända metoder som vi för nationell samordning för in i miljöövervakningens handbok.

Till de programområden som miljöövervakningen arbetar med finns sk referensgrupper. Deltagarna utgörs av såväl användare som utförare av miljöövervakning. Grupperna ger råd inför kommande års verksamhet i ett mer kortsiktigt perspektiv (marginella förändringar/förbättringar i förhållande till tidigare resultat och ev. nya krav). Ett förslag bereds av miljömålsrådets beredningsgrupp innan beslut på övergripande nivå i miljömålsrådet. Verksamheten bryts ner i mål och aktiviteter som till stor del utgör miljöövervakningsenhetens aktivitetsplan.

Ungefär vart 5:e år görs en mer genomgripande utvärdering av verksamheten inom varje programområde, företrädesvis av en opartisk aktör. Hela verksamheten inom programområdet granskas och prioriteras mot en parallellt genomförd kartläggning av förekommande krav.

4.1 Mål och aktiviteter. Nationell nivå

På nationell nivå finns planerade kvalitetsfrämjande aktiviteter angivna i **miljöövervakningsenhetens aktivitetsplan**. (Ref.). Planen innehåller aktiviteter som enheten avser genomföra under kommande verksamhetsår. Resultat av utförda aktiviteter redovisas i Miljömålsrådets årsredovisning.

För de närmaste åren kommer följande moment att ges särskild prioritet i kvalitetshänseende:

- Kvalitetsmärkning av data
- Kvalitetsdeklarationer
- Handbok för miljöövervakning
- Ackreditering av utförare och laboratorier
- Dataöverföring från nationella och regionala utförare till datavärd.
- Utleverans av data från datavärd till nationell och internationell rapportering.
- Revision av programområden och datavärdskap
- Utveckling av Referensregistret som kvalitetsstyrningsverktyg
- Utveckling av rutiner för avtalsuppföljning

4.2 Mål och aktiviteter. Regional nivå

På regional nivå förutsätts respektive länsstyrelse ta fram egna kvalitetsmål och kvalitetsplaner för sina behov.

4.3 Författningar och andra krav

Syfte med och förväntningar på miljöövervakningen uttrycks i de Miljöpolitiska propositionerna (Prop. 1990/91:90 & 1997/98:145) samt anvisningar i NV:s förordning och regleringsbrev. Miljöövervakningen är således inte legalt föreskriven med undantag för sådan övervakning som är föranledd av EU-direktiv samt svenska miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken. I sådana fall finns också (eller ska finnas) en svensk förordning som reglerar ansvar och hur övervakningen ska gå till.

Krav genereras även i samband med uppföljning av de nationella miljökvalitetsmålen och den internationella rapporteringen, men också i och med att underlag tas fram för förhandlingsarbete eller utveckling/omarbetning av EU-direktiv och andra internationella konventioner.

Vad gäller de *direkta miljöaspekterna*, dvs frågor om miljöeffekter av exempelvis vårt resande till platserna för provtagning eller fordonskörning i terräng, hänvisas till **Naturvårdsverkets ledningssystem** (Ref.). Där finns hänvisningar till de lagar och förordningar som medarbetare inom den samordnade miljöövervakningen har att följa.

I samband med att avtal och överenskommelser upprättas mellan Naturvårdsverket och utförare informeras om NV:s miljöledningsarbete och vilka **miljökrav** NV ställer på utföraren (Ref.).

5. Genomförande

5.1 Organisation och ansvar

Miljöanalysavdelningen vid Naturvårdsverket ansvarar för verkets arbete med att samla in och bygga upp kunskap om miljöns tillstånd, den påverkan miljön utsätts för samt de effekter denna påverkan kan leda till. Avdelningen svarar även för samordning av den internationella rapporteringen och för samordning gentemot den europeiska miljöbyrån, EEA i Köpenhamn. Avdelningen organiseras i fyra enheter samt en avdelningsledning bestående av avdelningschef och avdelningssekreterare.

En av dessa enheter, **Miljöövervakningsenheten** (Mm) svarar för drift och utveckling av miljöövervakningsprogrammet med uppgift att beskriva tillstånd och trender i miljön. Ansvarig för Naturvårdsverkets kvalitetssystem för samordnad miljöövervakning (detta dokument) är **enhetschefen** för miljöövervakningsenheten (Mm) på Naturvårdsverket. Kvalitetsarbetet leds och samordnas av en **kvalitetsledare** som utses av enhetschefen.

Vid varje länsstyrelse skall finnas en utsedd **kvalitetsansvarig** för den regionala miljöövervakningen.

5.1.1 Kvalitetsledaren (nationell nivå) ansvarar för:

- Utveckling och förbättring av kvalitetsarbetet inom den samordnade miljöövervakningen i enlighet med detta dokument.
- Utformning och uppföljning av de kvalitetsaktiviteter som finns angivna i Mm:s aktivitetsplan. (Tillsammans med programområdesansvariga)
- Att samordna och stödja programområdesansvariga i kvalitetsfrågor
- Årlig rapportering till M-avdelningen och till Miljömålsrådet.

5.1.2 Länsstyrelsens kvalitetsansvarig ansvarar för:

- Utformning och uppföljning av länets kvalitetsplan för den regionala miljöövervakningen.
- Årlig rapportering om länets genomförda kvalitetsarbete till Naturvårdsverket.

5.1.3 Programområdesansvariga

Programområdesansvarig svarar för kvalitetsarbetet inom sitt programområde. I detta ingår att tillämpa detta kvalitetssystem, NV:s ledningssystem samt bl a NV:s rutiner för ekonomihantering och upphandling.

5.1.4 Utförare

Utföraren (institutioner/laboratorier/konsulter/datavärddar) har genomförandeansvar (och uppföljningsansvar i de fall detta överenskommit). Det ska hos varje utförare och datavärd finnas en utsedd kvalitetsansvarig. Utföraren svarar för att data kvalitetssäkrats enligt avtal.

För ackrediterade laboratorier ansvarar SWEDAC för delar av kvalitetskontrollen. Naturvårdsverket (alternativt länsstyrelsen) ansvarar för att kvalitetskontrollrutiner utarbetas för områden där ackrediteringssystemet ännu inte existerar.

5.2 Utbildning, medvetenhet och kompetens

De som arbetar med miljöövervakning ska ha kännedom om kvalitetskrav och kvalitetsrutiner. Naturvårdsverket ska därför informera berörda parter om miljöövervakningens kvalitetsarbete. Bl a genom anordnande av seminarier för utförare och datavärddar minst en gång vartannat år. Ytterligare kvalitetsseminarier för mindre grupper anordnas vid behov.

På NV sker handläggarnas egen kompetensutveckling inom kvalitetsområdet dels i samband med de planlagda revisionerna av programområdena, dels i det löpande arbetet genom nationella och internationella kontaktnät. På individnivå förs enskilda aktiviteter in i enhetens kompetensutvecklingsplan. Detta sker på handläggarens eller enhetschefens initiativ.

Motsvarande förutsätts gälla på länsstyrelsenivå.

Utförarna har eget ansvar för kvalitetsfrågor inom sina respektive verksamhetsfält. NV kan därutöver ställa krav på utförarnas kompetens vid upphandlingar eller avtalsförändringar.

5.3 Kommunikation

Kommunicering av detta dokument kommer ske snarast efter beslut om fastställande samt vid framtida revisioner av dokumentet. De som berörs är i första hand NV:s programområdesansvariga, länsstyrelserna, utförarna och datavärdarna. I det löpande sker kommunikering genom de täta kontakter som föregår den årliga avtalshantering, samt i samband med att de årliga verksamhetsberättelserna granskas. I den löpande verksamheten kommunicerar parterna vid behov via brev, e-post och telefon.

Miljöövervakningens kvalitet granskas och kommuniceras också aktivt genom resultatanalys och när resultaten används i t.ex. utvärderingar (inte minst i fördjupad utvärdering av miljömålen) och i internationellt förhandlingsarbete.

Den information som NV ger de statliga utförarna, länen och datavärdarna måste vara **tydlig** så att en samsyn vad gäller mål och förväntningar främjas. Datavärdarna har en nyckelroll eftersom de kan upptäcka eventuella kvalitetsbrister vid sammanställningar som ”slunkit igenom” systemet hos enskilda aktörer. De har i sina avtal dessutom det uttalade uppdraget att kvalitetskontrollera de data som utförarna skickar till datavärden. Upptäcks felaktigheter eller orimligheter skall de kontakta utföraren. Om ev brister ej kan avhjälpas av parterna skall NV kontaktas.

5.4 Verksamhetsstyrning

Miljöanalysavdelningen upprättar varje år en **verksamhetsplan** av vilken framgår vad som ska göras, vem som gör det och vilka ekonomiska avgränsningar som finns. (Ref.).

Miljöövervakningsenheten (vid M-avd) upprättar på motsvarande sätt en **aktivitetsplan** som utgör en mer detaljerad beskrivning av vad som ska ske under året. (Ref.). Därutöver finns som stöd för arbetet med planering, styrning och uppföljning ett antal **processbeskrivningar** (Ref.).

Nedan anges de viktigaste **verktygen** (Ref.) som ingår i miljöövervakningens kvalitetssystem. Ansvarig för att arbetet genomförs är miljöövervakningsenheten på Naturvårdsverket och motsvarande funktion på regional nivå.

5.4.1 Handbok för miljöövervakning

Handbok för miljöövervakning är ett viktigt verktyg i kvalitetsstyrningen. Anvisningarna ska garantera samordning och jämförbarhet i miljöövervakningsarbetet. Undersökningstyperna med variabler och metodbeskrivningar är viktiga byggstenar för att precisera krav på rätt

datakvalitet. Handbokens anvisningar ska tillämpas vad gäller utformning av all miljöövervakningsverksamhet.

5.4.2 Kvalitetsdeklarationer

Kvalitetsdeklarationer skall finnas för varje delprogram. Av dessa skall framgå delprogrammets tillämpning och dess begränsningar samt en tydlig beskrivning av förekommande variabler. Deklarationen skall även ge vägledning för hur man ska tolka resultaten och vilka generaliseringar som är möjliga att göra.

5.4.3 Avtal och överenskommelser med utförare

Avtal med utförare av miljöövervakningsuppdrag ska reglera att miljöövervakningen sker i enlighet med handbokens anvisningar. De ska också reglera tillgänglighet till rådata, och de datakvalitetskontroller som utföraren ansvarar för. Avtalet ska innehålla krav på utförarens ansvar för en första utvärdering och sammanställning av resultaten och överföringsrutiner till datavärd eller annan datalagrare.

5.4.4 Överenskommelser med länsstyrelser

Överenskommelser med länsstyrelser upprättas om rapportering, lagring, åtkomst och arkivering av resultat från regional miljöövervakning. I möjligaste mån skall resultaten lagras hos datavärd. Om sådan saknas lagras resultaten på annat lämpligt sätt. Då överenskommelserna egentligen reglerar bidrag till länen för deras regionala miljöövervakning, eller del av, kommer samarbetet präglas mer av dialog än styrning.

5.4.5 Avtal och överenskommelser med datavärddar

Avtal med datavärddar upprättas om kontroll av inkommande datas fullständighet, kvalitet och rimlighet, om lagring och arkivering av data, om tillgängliggörande av data och information (metadata). I förekommande fall skall även data från regional miljöövervakning lagras. Avtalet ska också reglera eventuella kostnader för åtkomst av resultat. Kvalitetssäkrade och för avnämarnas bruk bearbetade miljöövervakningsdata ska finnas tillgängliga till självkostnadspris för omedelbar information och hemtagning via Internet.

5.4.6 Ackrediterade utförare

Ackrediterade utförare ska användas för de områden där detta är tillämpligt. Motsvarande kvalitetsrutiner för dokumentations, kalibrering och kontroll utarbetas för andra områden, där ackrediteringssystemet idag inte är tillämpligt.

5.4.7 Ackrediterade laboratorier

Ackrediterade laboratorier ska användas för de områden där detta är tillämpligt. Motsvarande kvalitetsrutiner för dokumentations, kalibrering och kontroll utarbetas för andra områden, där ackrediteringssystemet idag inte är tillämpligt.

5.4.8 Referensregistret

Referensregistret ska ge information om vilka delprogram, undersökningar, variabler och stationer som ingår i nationell respektive regional miljöövervakning. I referensregistren ska det också framgå vem som tar fram resultaten och var aktuella resultat kan hämtas, d.v.s. vem som är datavärd. (Under utveckling)

5.5 Styrande och redovisande dokument

5.5.1 Styrande dokument

Handbok för miljöövervakning. Handboken innehåller rekommendationer för planering och manualer för genomförande av övervakningsprojekt (i form av undersökningstyper). Den vänder sig i första hand till tjänstemän och forskare vid myndigheter och organisationer som planerar och genomför sådana projekt.

Handboken innehåller i dagsläget drygt 100 undersökningstyper. Den finns endast åtkomlig från NV:s webbplats och uppdateras vid behov efter önskemål från avnämarna och efter beredning av en särskild arbetsgrupp på NV.

Kvalitetsdeklarationer. Kvalitetsdeklarationer skall finnas för varje nationellt delprogram. Av dessa skall framgå delprogrammets tillämpning och dess begränsningar samt en tydlig beskrivning av förekommande variabler. Deklarationen skall även ge vägledning för hur man ska tolka resultaten och vilka generaliseringar som är möjliga att göra. De är åtkomliga från NV:s webbplats under respektive delprogram och uppdateras vid behov. PO-ansvarig ansvarar. Förvaras även i arkivet.

Avtal och överenskommelser. Upprättas inför varje nytt uppdrag eller avtalsperiod. Standardavtal finns för såväl statliga som regionala utförare och för datavärdar. Förvaras i arkivet.

5.5.2 Redovisande dokument.

Årliga verksamhetsberättelser från utförare och länsstyrelser. (Ref.)

Resultat av **genomförda revisioner** och andra granskningar. (Ref.)

6. Kontroll

6.1 Löpande verksamhet

Kontroll görs av vilka av utförarna och laboratorierna som är ackrediterade för den verksamhet de bedriver. En förteckning ska upprättas och ajourhållas över de utförare som anlitas inom miljöövervakningen.

Kontroll görs av statusen för handboken för miljöövervakning avseende undersökningstypernas aktualitet.

Kontroll görs av statusen för kvalitetsdeklarationerna. En förteckning upprättas och ajourhålls över de kvalitetsdeklarationer som finns framtagna inom miljöövervakningen. I denna förteckning anges även dess aktualitet.

Kontroll görs av vilka av länen som har aktuella kvalitetsplaner.

Miljöövervakningens kvalitet kontrolleras och granskas även i samband med olika utvärderingar, t ex fördjupad utvärdering av miljömålen och med anledning av internationellt förhandlingsarbete.

6.2 Avvikelsehantering

Kvalitetsbrister som upptäcks skall så långt det är möjligt hanteras inom ramen för gällande avtal eller överenskommelse. Allvarigare kvalitetsbrister tas om hand av PO-ansvarig som efter samråd med kvalitetsledaren eller expert beslutar om lämplig åtgärd. Lämpliga åtgärder kan vara att förbättra rutiner och processer eller justera avtal och överenskommelser för att förebygga att problemet uppstår igen.

6.3 Kvalitetsrevisioner

6.3.1 Intern revision

Kvalitetsledaren genomför en gång vart annat år en revision/granskning av:

- Processerna. Dess aktualitet och relevans.
- Avtal och överenskommelser med utförare, datavärdar och länsstyrelser. Dess aktualitet och relevans (stickprov).

6.3.2 Extern revision

Kvalitetsledaren genomför revision/granskning av utförare eller datavärd tillsammans med PO-ansvarig eller annan. Sker enligt plan (Ref.)

6.3.3 Systemrevision

Vartannat år genomförs en revision/granskning av detta kvalitetsdokument. Denna granskning görs av annan än kvalitetsledaren (som upprättat dokumentet).

7. Uppföljning och rapportering

7.1 Uppföljning av den löpande verksamheten

Avtalsuppföljning görs dels löpande i kontakterna med utförarna, dels i granskningen av inkomna verksamhetsberättelser från utförare, datavårdar och länsstyrelser under april-maj månad. Generell uppföljning sker på enhetsmöte efter sommaren.

Löpande uppföljning av planerade aktiviteter angivna i Mm:s aktivitetsplan görs tertialvis enligt Naturvårdsverkets ledningssystem. Här sker återkopplingen till den som beslutat om kvalitetssystemet, **M-avdelningens chef** vid Naturvårdsverket.

På regional nivå svarar respektive länsstyrelse för uppföljningen av den egna verksamheten.

7.2 Rapportering

Resultat av genomfört kvalitetsarbete enligt denna plan redovisas som en del av miljömålsrådets årsredovisning. Årsredovisningen är riktad till miljömålsrådet och dess beredningsgrupper, samt till alla länsstyrelser och nationella utförare av miljöövervakning. Internt på Naturvårdsverket används årsredovisningen som faktaunderlag för frågor och uppdrag som berör miljöövervakningsverksamheten.

På regional nivå sker en årlig rapportering om länets genomförda kvalitetsarbete till Naturvårdsverket. Rapporteringen ingår i den årliga verksamhetsberättelsen.

I utarbetandet av detta dokument har Kristina von Oelreich, Md deltagit.

8. Referenser

8.1 Referenser kapitel 2

Pkt	Benämning	Länk eller referensens titel	Förvaringsplats
2.1	Miljöövervakningens övergripande syfte	Miljöpolitiska propositionen (Prop. 1990/91:90 & 1997/98:145)	Arkiv
2.1	Nationella miljö kvalitetsmål	http://miljomal.nu/index.php	Extern webbplats
2.2	Miljöövervakningens 10 programområden	http://www.naturvardsverket.se/dokument/mo/overvak.htm	Extern webbplats
2.2	Nytt program för miljöövervakning	SNV Rapport 4980	Arkiv
2.6	Miljömålsrådet	http://miljomal.nu/vem_gor_vad/miljomalsradet.php	Intern webb

8.2 Referenser kapitel 4

4.3	Naturvårdsverkets ledningssystem	http://www.naturvardsverket.se/dokument/omverket/verkets_ledn/miljocert.htm	Extern webbplats
4.3	Information om miljökrav på utförare	G:\M\Avtal\Mallar och rutiner	Intern webbplats

8.3 Referenser kapitel 5

5.4	M-avdelningens verksamhetsplan	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/vplaner/vplaner.htm	Intern webbplats
5.4	Mm:s aktivitetsplan	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/vplaner/vplaner.htm	Intern webbplats
5.4	Processer för: Nat. Miljöövervakning Reg. Miljöövervakning Nya U-typer. Internat. rapportering	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/styr_dok/processer.htm	Intern webbplats
5.4.1	Handbok för miljöövervakning	http://www.naturvardsverket.se/dokument/mo/hbmo/hbstart.htm	Extern webbplats
5.4.2	Kvalitetsdeklarationer	http://www.naturvardsverket.se/dokument/mo/overvak.htm	Extern webbplats
5.4.3	Avtal med utförare		Arkiv
5.4.4	Överenskommelser med länsstyrelser		Arkiv
5.4.5	Avtal/överensk. med datavärdar		Arkiv
5.5.2	Verksamhetsberättelser		Arkiv
5.2.2	Resultat av revisioner, rapporter etc		Arkiv

8.4 Referenser kapitel 6

6.3.2	Revisionsplan	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/vplaner/vplaner.htm	Intern webbplats
-------	---------------	---	------------------